

**WOLNOŚĆ
SPOD ZNAKU
UNDERGROUNDU**

WOLNOŚĆ SPOD ZNAKU UNDERGROUNDU

Duchowość (po)nowoczesna
w perspektywie hermeneutyki kultury
i socjologii religii

Andrzej Kasperek

NOMOS

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wszelkie prawa zastrzeżone. Książka ani żadna jej część nie może być przedrukowywana, ani w jakikolwiek inny sposób reprodukowana czy powielana mechanicznie, fotooptycznie, zapisywana elektronicznie lub magnetycznie, ani odczytywana w środkach publicznego przekazu bez pisemnej zgody wydawcy.

Recenzja: prof. dr hab. Maria Libiszowska-Żółtkowska

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Śląski w Katowicach

Redakcja wydawnicza: Kasper Świerzowski
Redakcja techniczna: Jacek Pawłowicz
Projekt okładki: Michał Dziadkowiec

ISBN 978-83-7688-092-1

KRAKÓW 2012

Zakład Wydawniczy »NOMOS«
31-208 Kraków, ul. Kluczborska 25/3u; tel./fax: (12) 626 19 21
e-mail: biuro@nomos.pl; www.nomos.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
CZĘŚĆ I	17
1. Metafory nowoczesności	17
Underground u Dostojewskiego	17
Faust — szarlatan czy wizjoner?	21
Gość Iwana Karamazowa	28
Artystyczna transgresja Adriana Leverkühna	30
<i>Mistrz i Małgorzata</i> , czyli rzecz o granicach diabelskiej wolności ...	33
Prawda. O obawach umysłu zniewolonego	41
Dobro. W poszukiwaniu atrybutów boskości	50
Piękno. <i>Ego</i> w stanie psychodelicznym	56
Suplement: Bezwstydną nagość, czyli poza kulturą	59
CZĘŚĆ II	67
2. Drogi wolności – między nową duchowością a sekularyzacją ...	67
Transgresja poprzez religię	67
New Age jako gnostyckie <i>Self-spirituality</i>	73
New Age a apoteoza autoekspresji	90
Człowiek i Bóg w czasach Wodnika	93
Autonomia i indywidualne poszukiwania duchowe	98
W stronę tezy subiektywizacyjnej	104
Socjologia i sekularyzacja	109
Krytyka teorii sekularyzacji	119
Żyjąc w społeczeństwie pluralistycznym	124
Niedokończona sekularyzacja kultury, czyli o chrześcijańskim duchu Europy	128

3. Od undergroundu do głównego nurtu	137
Nowa duchowość wychodzi z podziemia	137
Od <i>cultic milieu</i> do <i>holistic milieu</i>	143
Nowa duchowość a definiowanie religii	150
Pielgrzym i konwertyta, czyli na drodze poszukiwań duchowych ..	154
Wolność według Sheili Larson	169
ZAKOŃCZENIE	174
BIBLIOGRAFIA	181
INDEKS RZECZOWY	195
INDEKS OSOBOWY	205
SUMMARY: Underground-Tinted Liberty. (Post)Modern Spirituality from the Standpoint of the Hermeneutics of Culture and Sociology of Religion	211

Fot. Bogustaw Dziadzia

ANDRZEJ KASPEREK (1973) – doktor socjologii, absolwent socjologii oraz filozofii na Uniwersytecie Śląskim, adiunkt w Instytucie Nauk o Edukacji na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji UŚ w Cieszynie. Autor trzech książek: *Poszukiwanie Godota. Studium socjologiczne o relacjach pomiędzy oczekiwaniem a tadem społecznym* (2002), *Kulturowy wymiar przedsiębiorczości. Esej o człowieku aktywnym* (2004), *Kultura przedsiębiorczości. Wprowadzenie do problematyki* (2005), współredaktor (razem z Józefem Budniakiem) książki *Polska – Czechy – Słowacja. Oblicza religijności* (2011), oraz autor i współautor ponad 60 artykułów opublikowanych w pracach zbiorowych i czasopismach. Członek Polskiego Towarzystwa Socjologicznego oraz sekretarz Komisji ds. Stosunków Polsko-Czeskich i Polsko-Słowackich przy PAN (Oddział w Katowicach). Interesuje się socjologią religii, socjologią wiedzy oraz szeroko rozumianą problematyką kultury współczesnej.

W książce Autor przedstawia problematykę dewiacyjnych systemów wierzeń i praktyk, do których zalicza heterodoksalne nurty religijne, duchowe i magiczne. Te „podziemne” (underground) nieortodoksyjne nurty kultury przenikają do nurtu wiodącego, by z czasem zająć w nim poczesne miejsce. Kasperек stawia pytanie, jak to jest możliwe, że to co pierwaj nielegalne, heterodoksalne, z upływem czasu staje się równoprawnym elementem kultury i elementem panoramy życia religijnego (duchowego) w społeczeństwie (po)nowoczesnym? Kluczem wyjaśnienia staje się kwestia wolności, zwłaszcza wolność wyboru w sferze światopoglądowej. [...]

Pracę czyta się z przyjemnością. Napisana jest ładnym, komunikatywnym, literackim, ale i naukowym językiem. Na podkreślenie zasługuje umiejętność korzystania z dorobku literatury – bardziej światowej niż rodzimej.

Z recenzji prof. dr hab. Marii Libiszowskiej-Żółtkowskiej

www.nomos.pl

ISBN 978-83-7688-092-1

9 788376 880921

NOMOS

Nicią łączącą niniejsze studium jest zagadnienie wolności. Nie jest to jednak studium, w którym autor aspirowałby do całościowego, by nie powiedzieć totalnego (chodzi oczywiście o możliwości, jakie oferuje w ogóle współczesna socjologia), socjologicznego ujęcia fenomenu wolności, ani tym bardziej ujęcia będącego przykładem myślenia w kategoriach historii idei. Wolność jest tutaj traktowana jako pretekst do charakterystyki współczesnej sytuacji religijnej. Pretekst, a zarazem rodzaj klucza hermeneutycznego. Chociaż jest to praca, której główny przedmiot zainteresowania stanowi religia (duchowość) (po)nowoczesnego społeczeństwa, to osią rozważań jest owa undergroundowa rzeczywistość, głęboko zanurzona w przeszłości.

(fragment książki, s. 10)